

**Secció de
Cultura
A. E. TALAIA**

XLVI Sortida CONEGUEM CATALUNYA 21 de novembre de 2004

**LA SERRA DEL PLA
(Alt Urgell)**

A. E. TALAIA
Secció de Cultura

XLVI Sortida CONEGUEM CATALUNYA
21 de novembre de 2004

LA SERRA DEL PLA (Alt Urgell)

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú	06.00	h
Can Valls (Ponts). Esmorzar	08.00	h
Sortida de Can Valls.	08.30	h
Pla de Sant Tirs	09.30	h
Plaça Major del Pla de Sant Tirs. Inici de l'excursió	10.00	h
La Seu d'Urgell. Final de l'excursió.	14.30	h
Coll de Nargó. Dinar	15.30	h
Sortida cap a Vilanova i la Geltrú.	17.30	h
Vilanova i la Geltrú.	20.30	h

Notes: Tingueu en compte que l'organització sempre pot modificar aquesta previsió d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (condicions meteorològiques, retard o avançament imprevistos, etc).
Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.
Intenteu seguir els horaris previstos, es a dir, no correu ni aneu massa lents.

EL PLA DE SANT TIRS

El Pla de Sant Tirs és una població de la comarca de l'Alt Urgell, situada a 702 m d'altitud i que compta amb una extensió de 10,01 km², l'antic municipi, i des de 1968 li foren annexats els termes veïns de Tost, Arfa i la Parròquia d'Hortó essent l'extensió del nou municipi de 104,90 km².

La parròquia **d'ipso Plano** és esmentada en l'acta de consagració de la catedral d'Urgell. El 986 el comte Sunyer de Pallars, amb el seu fill Ramon, donà a Santa Maria de la Seu la vila de Sant Tirs, dins el terme del castell de Sas. El lloc tingué així domini de la mitra d'Urgell. Amb motiu de l'enemistat entre Roger Bernat II de Foix, vescomte de Castellbò i el bisbe d'Urgell, Ponç de Vilamur, les tropes d'aquell destruïren el 1239 el **castell del Pla de Sant Tirs**.

El poble és situat al sector pla del terme, vora el riu Segre i prop de la carretera de la Seu d'Urgell. Hi trobem la **Plaça Major**, que s'urbanitzà els anys trenta al lloc de l'antic cementiri. L'església parroquial és dedicada a **Sant Tirs**, màrtir hispànic del segle III. L'edifici actual és fruit de la renovació que s'hi féu el 1855, el campanar de l'església és una torre rectangular amb espitlleres i finestrals al darrer pis; hom ha dit que potser podia haver estat una antiga torre de guaita.

LA SEU D'URGELL

La Seu d'Urgell és la ciutat centre i capital de la comarca de l'Alt Urgell, seu episcopal i cap de partit judicial, que compta amb una extensió de 10,15 km², l'antic municipi, i des de 1971 li fou annexat el terme del proper municipi de Castellciutat essent l'extensió del nou municipi de 14,89 km².

Els orígens de la Seu d'Urgell, la primitiva **Orgellia**, esmentada per Plini i Estrabó, era situada en el camí de **Julia Lybica** (Llívia) a **Ilerda**, damunt del turó de Castellciutat, baluard estratègic que domina el pas obligat del camí de la vall del riu. Sembla que l'indret on s'assentà la ciutat romana havia estat ocupada anteriorment pel poblat prehistòric d'**Arse-durgui**. La ciutat romana hauria estat, segons Ptolemeu, capital dels ilergets, o dels ceretans segons els autors citats, Plini i Estrabó.

De la cristianització, atribuïda a un deixeble de sant Jaume, i de l'erecció d'un bisbat ací, no se sap res del cert. Potser devia ser erigit el bisbat entre l'any 516, data del concili de Tarragona, on no consta cap bisbe d'Urgell, i el de 527, quan ja n'hi ha un. La primera notícia

Els Absis de la catedral de la Seu d'Urgell

escrita sobre la ciutat del turó parla de la seva importància perquè és una seu episcopal amb un prelat il·lustre, Sant Just, que assistí als dos concilis de l'Espanya visigòtica el 527 i el 546.

Com tota la Península, la ciutat caigué sota el domini musulmà fins que fou alliberada pels francs; vers el 793 els sarraïns la destruïren quan tingué lloc la retirada de l'exèrcit vençut al sud de França

L'edifici més notori i monumental del nucli antic és la **catedral d'Urgell**, dedicada a **Santa Maria**. Bastida al mateix lloc que les dues anteriors que són documentades, la catedral és una fortalesa imponent, aprofitant per emmurallar-se per a la defensa la solidesa de les construccions eclesiàstiques.

De la primera catedral, consagrada pel bisbe Sisebut d'Urgell el 839, només es conserva l'acta de dotació però cap resta constructiva. De la segona, edificada pel bisbe Ermengol (1010-1035) i consagrada pel seu successor Eribau el 1040, se'n desconeix l'estructura, devia ser semblant a les esglésies contemporànies de Ripoll o de Cardona.

La catedral actual fou iniciada pel bisbe Ot (1116-1122) i la construcció fou de llarga durada per causa de les lluites entre la mitra i els seus poderosos veïns que eren protectors de l'heretgia albigena, la vila arribà a patir un setge i un posterior saqueig així com la seva catedral el 1195.

Durant els segles XIV i XV es va perdre el costum pel qual els canonges elegien els bisbes i per això l'episcopologi d'Urgell s'omple de persones forasteres i ni tan sols no residien mai a la diòcesi. La reforma trentina va introduir un nou abús, el manteniment del dret de presentació reial, cosa que féu que a partir del segle XVII els bisbes foren persones castellanes i de parla castellana, els quals foren causa de la castellanització de la cúria i dels decrets i pastorals. Aquesta castellanització afectà fins i tot el principat d'Andorra, no sotmès al centralisme de Castella. Amb tot, el català es mantingué en la predicació, ensenyament i l'administració dels sagraments en els pobles rurals, no tant en la catedral i les predicacions solemnes.

ORGANYÀ

Organyà és una vila de la comarca de l'Alt Urgell, situada a 558 m d'altitud, el terme municipal compta amb una extensió de 11,54 km².

El topònim **Organyà**, que apareix documentat en l'acta de consagració de la catedral d'Urgell, prové d'un nom personal llatí, més un sufix de pertinença. Aquest *Organus* devia ser probablement el propietari d'alguna vil·la o *fundus* de l'època del Baix Imperi.

La història de la vila va estretament enllaçada a la del **priorat d'Organyà**, que fou fundat a l'església de Santa Maria d'Organyà el 1090 pel prelat urgellès Bernat Guillem, quan havia estat tot just reconstruïda i dotada de nou per Guitard Isarn, senyor de Caboet.

Emmurallada antigament, resta com a record de la *muralla* un portal de punt d'ametlla un xic guexat al peu del Carrer Major i també la silueta dels carrers

L'església parroquial de **Santa Maria** és romànica, bé que força modificada i amb additaments posteriors. A la façana de ponent hi ha el portal amb diverses arquivoltes en degradació, una de les quals ornamentada amb boles. Anteriorment, altres edificis la precediren, sabem que la parròquia és documentada en l'acta de consagració de la catedral d'Urgell, que el comte Borrell II al seu testament del 993 li féu unes deixes.

[illegible]

GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA. Vol 16 . L'Alt Urgell, la Vall d'Aran i Andorra. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona 1984.

JMSP 21 novembre 2004
ElPladeSantTirspobles

DEL PLA DE SANT TIRS A LA SEU D'URGELL PER LA SERRA DEL PLA I EL FONDO DE CASANOVES (ALT URGELL)

De la parada de l'autobús a peu de carretera cal pujar a la plaça Major del poble, aquí comença la caminada.

temps parcial	temps total	km parcial	km total
---------------	-------------	------------	----------

00.00	00.00	00.00	00.00
-------	-------	-------	-------

Estant a la Plaça Major del Pla de Sant Tirs i deixant el campanar de l'església a la nostra esquena, sortim pel carrer Olivers seguint per l'esquerra, que puja.

Bifurcació; cal seguir per la dreta, que baixa.

Passem entre dues boniques cases i anem baixant.

Bifurcació; cal seguir per l'esquerra, el pis és de terra i puja.

A la dreta es deixa una pista.

Travessem un camí i seguim en la direcció que portàvem.

A l'esquerra es deixa una pista.

A l'esquerra es deixa un camí poc fressat que s'endinsa en el bosc.

A ambdós costats de la pista hi ha marges de pedra seca molt malmesos.

00.15	00.15	00.91	00.91
-------	-------	-------	-------

En un revolt de la pista, a l'esquerra cal seguir per un corriol que és més pujador.

Travessem una pista i seguim en la direcció que portàvem.

Entrem en una pista que cal seguir per l'esquerra.

En un revolt a l'esquerra es deixa una pista.

En un revolt a la dreta es deixa un camí.

Travessem una pista i seguim en la direcció que portàvem.

00.13	00.28	00.88	01.79
-------	-------	-------	-------

Bifurcació; cal seguir per l'esquerra, que puja.

A l'esquerra es deixa un camí que s'endinsa en el bosc.

Bifurcació; cal seguir per l'esquerra, que puja.

A l'esquerra es deixa un camí.

00.15	00.43	01.11	02.90
-------	-------	-------	-------

En una planura fem un reagrupament de 5 minuts.

00.05	00.48	01.11	02.90
-------	-------	-------	-------

Situats en la posició d'arribada, cal seguir per la pista de la dreta, que baixa (aquí canvia el color de la terra, que és vermellós).

A la dreta es deixa una pista que baixa

A la dreta es deixa una planura i a l'esquerra una petita fita vermella.

A l'esquerra es deixa un camí poc fressat, la pista comença a pujar.

A l'esquerra es deixa un camí poc fressat.

00.20 01.08 01.34 04.24

Si el temps ho permet, al fons a l'esquerra s'observa el pic amb l'ermita de Sant Quiri, la vall d'Aguilar i el Congost de Nyus.

Quan la pista comença a planejar, a l'esquerra veiem un roure "monumental"; poc després una tanca per al bestiar.

Per l'esquerra, paral·lela a la pista, una tanca de filferro.

00.12 01.20 00.76 05.00

Bifurcació; seguim per l'esquerra fins al mas enrunat, amb quatre xiprers i un paller, "Mas d'en Planes" on fem un reagrupament de 15 minuts per gaudir del paisatge.

A la dreta s'observa la vall del Segre, l'aeroport de la Seu, els pobles d'Aravell i Bellestar i a l'esquerra la vall del riu del Pla.

Desfem el camí i tornem a la bifurcació d'abans.

00.15 01.35 00.22 05.22

Bifurcació. Situats en la posició d'arribada, cal seguir per la dreta o segons sortim del mas s'ha de girar a l'esquerra, es deixen a la dreta senyals de BTT 19.

A la dreta es deixa una pista que puja, senyal de BTT i un bassal d'aigua. Al capdamunt del cim es veuen les runes d'un mas.

Travessem una tanca per al bestiar. Per l'esquerra, paral·lela a la pista, una tanca de filferro.

A la dreta cartell de "perill d'incendi".

A la dreta es deixa una pista.

A la dreta, al final de la planura, runes d'un mas.

A la dreta es deixa una pista, a l'esquerra una tanca de filferro i cartell de "perill d'incendi".

Passem per una tanca per al bestiar amb el terra amb bigues de ferro.

Bifurcació. Cal seguir per la dreta (a l'esquerra es veu el poble abandonat de la Freita).

A l'esquerra cartell que diu **"qui tira escombraries és un porc"**.

El camí planeja enmig del bosc amb el pis de pinassa i pinyes.

Cruïlla; seguim en la direcció que portàvem passant per la tanca per al bestiar amb pis de bigues de ferro i penjolls de plàstic.

A l'esquerra es deixa una pista i a la dreta una tanca amb cadena.

Bifurcació; cal seguir per la dreta (a l'esquerra està tancat).

Per l'esquerra se'ns uneix la pista que hem deixat i seguim en la direcció que portàvem.

A la dreta es deixa un bidó de ferro de color blanquinós.

A l'esquerra es deixa un arbre monumental.

A l'esquerra, a la llunyania, s'observa el castell-caserna militar de la Seu.

A la dreta es deixa una fita de ciment.

Tanca per al bestiar amb el pis de bigues de ferro.

A la dreta es deixen les runes d'una edificació.

00.40 02.15 02.38 07.60

A la dreta s'observa una panoràmica del Cadí.

00.03 02.18 00.21 07.81

Cruïlla; cal seguir per l'esquerra, hi ha senyal de BTT 19; la branca de la dreta és una pista que ve de Cal Planes i en un trencall es troba amb el GR7.

Cruïlla; en una planura cal seguir la direcció que portàvem seguint senyals de BTT 19.

00.07 02.25 00.56 08.37

Comencem la baixada.

A l'esquerra veiem el poble abandonat de Nabiners.

00.10 02.35 00.51 08.88

En una planura fem un reagrupament de 9 minuts.

Mentrestant anem a un turonet que tenim a l'esquerra, des d'on gaudim d'una bonica panoràmica del Congost de Nyus, Sant Joan de Lerm, les muntanyes d'Andorra, la Serra del Cadí i l'aeroport de la Seu.

00.09 02.44 00.24 09.12

Final del reagrupament; tornem a la pista i seguim en la direcció que portàvem a l'arribada.

Bifurcació; cal seguir per la dreta.

A l'esquerra es deixa una pista.

A la dreta es deixa una fita de ferro de color groc i vermell.

A l'esquerra es deixa una fita de ferro i un trencall.

Des d'aquest punt ja s'albira la Seu d'Urgell.

A l'esquerra s'observen les runes de la Coma de Nabiners.

Cruïlla amb cartell **Serrat de Naviners alçada 1020 m**. Cal girar a la dreta, que baixa en direcció a Cal Casanoves.

Cruïlla; cal girar a l'esquerra.

00.26 03.10 01.79 10.91

Runes de Cal Casanoves, amb una alzina centenària i un noguer; al fons, la vall del riu Casanoves.

A la dreta es deixa un camí que puja.

En un revolt de la pista a la dreta es deixa un camí poc fressat.

Tanca per al bestiar. A partir d'aquest punt el camí s'endinsa en un frondós bosc.

00.20 03.30 01.35 12.26

Travessem el riu Casanoves a gual.

Travessem el riu Casanoves a gual

A la dreta es deixen marges de pedra seca i una edificació.

Travessem per sota el pont de La Palanca a gual del riu.
A la dreta es deixa una petita edificació.

00.15 03.45 01.03 13.29

Passem el riu a gual.

A la dreta es deixa una tanca, hi ha un cartell **Torrent de Casanovas alçada 700 m**.

Travessem el riu per sobre, per un pont.
A l'esquerra es deixa un camí tancat amb una cadena.

A la dreta es deixa un nucli habitat. En acabar, i a l'esquerra, hi ha una capella molt original estil gòtic modernista com a mínim.

Bifurcació; cal seguir per la dreta.

00.10 03.55 00.61 13.90

Bifurcació. Cal seguir per la dreta, camí de pis asfaltat.

00.07 04.02 00.43 14.33

Cruïlla amb cartell de camins alçada 667 m, cal seguir per la dreta.
Entrem a la Seu d'Urgell pel carrer Estaho.
Girant a l'esquerra travessem el riu Segre per sobre el pont.

Passat el riu girem a la dreta en direcció al camí de la Palanca i arribant al monument de la pedra desconeguda donem per acabada la caminada.

00.08 04.10 00.66 14.99

Temps total 4 hores i 10 minuts. Temps caminant 3 hores i 41 minuts

Trobarem l'autocar a l'aparcament del Parc del Segre.

Torrent de Casanoves

Perfil de l'excursió del Pla de Sant Tirs a la Seu d'Urgell

